Ч. 21. Чернівці, пятниця дня 26. січня (7. лютого) 1896. Річник XII.

ПЕРЕДПЛАТА
на „Буковину“ виносить
на цілий рік 10 зр. — кр.
на чверть року 2 „ 50 „
місячно . . . 1 „ — „
для заграниці 20 рублів або 40 франків.
Поодинокі числа по 6 кр. в бюрі газет Л. Горовіца в Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА

ВИХОДИТЬ:
щодня кромі неділь і руских сьвят.
Редакция і Адміністрация „Буковини“ находить ся в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2), куда всї дописи адресувати належить. — Бюро редакциї отворене щодня від 8. рано до 8. вечером

Буковиньский краєвий сойм.

(6-те засїданє з дня 7-го лютого 1896 р.)

Справа заснованя нових повітових і окружних судів на Буковинї і висшого суду краєвого в Чернівцях.

По перечитаню вплинувших петиций слїдувало справозданє адміністрацийної комісиї (референт пос. судовий радник Ціргоффер) про діяльність виділу краєвого в справах судових. Справозданє се незвичайно цікаве і тому подаємо нашим читателям коротенький зміст з него:

З огляду на введенє нової цивільної процедури занимав ся виділ краєвий зібранєм статистичного материялу, але більше нїчого не зробив, бо персонал судейский буде вже задля самого введеня нової цивільної процедури побільшений. На се не згодала ся комісия, а розібрала справу докладно, головно заснованє нових повітових і окружних судів і висшого краєвого суду в Чернівцях. Вже постійна комісия ради державної сказала, що „поділ судів обох галицких кругів висшого краєвого суду зістає що-до числа судів далеко позаду иньших країв“. Круг висшого краєвого суду у Львові має 4,954.732 мешканців, а має о пять окружних і 93 повітових судів менше як Чехи. Сама Буковина, що обіймає простір 10.441 квадратових кільометрів з 646.591 мешканцями, має меньше повітових судів як Дальмация о 17, як Країна о 14, Каринтия о 12, Шлеск о 8, Сольногород о 4, а Тироль з Форальберґом має майже шість разів (!) більше повітових судів як Буковина. Коли до того зважить ся, що буковиньске населенє більше прихильне до процесів, як осьвічені люди з західних країв, то приходить ся до пересьвідченя, що тут конечне є поліпшенє. Буковина з двома висшими і 16 повітовими судами має річно полагоджувати (пересїчно взявши) 340.692 актів, а пр. Сольногород на один висший і 20 повітових судів лише 114.886 актів; з статистичних даних виходить, що повітовий суд на Буковинї має пять разів більше роботи як пр. суд в Тиролю.

До тої надмірної роботи судових урядників не стоїть в жаднім порівнаню число судиїв і видатки держави на ті суди. Надто вже в 1850 р. при орґанїзациї судів мали на Буковинї оснувати ся чотири нові повітові суди, а тепер предложив краєвий суд в Чернівцях заснованє одинайцятьох нових судів на Буковинї, іменно в Чернівцях, Боянах, Глїбоцї, Чудинї, Веренчанцї, Бергометі, Стульпиканах, Ватрі-Молдавицї, Ілїшештах, Боссанчу і Висшім Вікові та заснованє двох нових окружних судів в Радівцях і Вижницї. Комісия мусить з своєї сторони сї жаданя як найгорячійше поручити правительству до увзглядненя. Що потрібне також заснованє двох нових окружних судів се доказує з одної сторони потреба більшого числа повітових судів; з другої сторони ся обставина, що н. пр. селянин з Путилова має до Чернівцїв, а з Селєтина до Сучави їхати 100 до 200 кільометрів; через такі довгі подорожи страшно ростуть кошти процесу, а се не пожадане нї для позиваючого нї для евентуально засудженого. Зрештою мусить ся ще зважити, що зростаюча в краю індустрия дасть окружним судам богато материялу до процесів.

Вкінци говорить ся в справозданю о потребі заснованя висшого краєвого суду в Чернівцях. Сторони, котрі схочуть по введеню нової цивільної процедури переводити свій процес у Львові, мусїли би передовсїм підняти ся коштовної дороги туди. Урядовою мовою в галицких судах є польска мова, а коли прийде буковиньский Русин чи Волох і зажадає переслуханя в матерній мові, то вийдуть на верх непоборимі перепони. Дальше перепона вийде з вишукуванєм адвоката, котрий в Галичинї дуже мало знає по нїмецки, а по волоски таки нїчого. Таким способом не було би безпосередности в процесї, котрої жадає нова цивільна процедура. Зрештою мав би висший краєвий суд у Львові й на дальше предложувати судиїв до авансу на підставі їх праць в судї; а працї прецїнь виробляють ся в нїмецкій, в Галичинї незнаній мові. Окрім того треба ще на увагу взяти, що в Галичинї є урядовою мовою польска і руска, а на Буковинї нїмецка, волоска і руска. Кошта заснованя такого високого краєвого суду в Чернівцях не будуть певно меньші, як коли би при львівскім висшім судї заложено осібний сенат. Для Чернівцїв потрібно би що найбільше одного президента і сїмох радників. а за те зменьшило би ся число радників у Львові о чотирьох. Комісия ставляє дві резолюциї з зазивом до правительства, щоби 1) засновано з нагоди введеня нової цивільної процедури в житє 11 повітових судів після внесеня краєвого суду в Чернівцях, 2) засновано в Чернівцях висший суд краєвий.

Заступник кр. маршалка др. Ротт піддержує резолюциї комісиї і подає ще дані, після котрих сойм вже від 1866 р. старав ся о

5

КЛОПОТИ САВЧИХИ.

Оповіданє з маломіского житя.

Написає
ОСИП МАКОВЕЙ.

(Дальше.)

— Що тобі Бог дав! — замітила Савчиха, але садовить дитину на лавку і сама іде з лямпою в сїни.

Аж тут Михась вилазить зза бочки, скривив ся та до мами; бере ся єї в руку цїлувати. Савчиха дивить ся і очам своїм не вірить.

— А ти звідки ту взяв ся? — питає ся.

— Та я втїк! — відповідає син несьміливо і на місци встояти не може.

— А де-ж тато?

— В Склї, пиво пють.

Розсердила ся Савчиха так, що трохи лямпою не вдарила об землю. І то не так на хлопця взяла єї злість, як більше на „старого“. Взяла Михася за руку і ввела в хату. А Михась як почув ся знову дома, той повеселїв так, що аж єму очи сьвітять ся.

— Падоньку мій, що тут робити? — журить ся Савчиха. Вибила би хлопця, жаль їй; она, правду сказати, і сама троха рада, що єго має дома! Висварила би ся з чоловіком, так він же в Склї. Ще де конї затратить... „Сьвітку-ж мій!“... нарікає Савчиха, бо й є чого; конї можуть пропасти. А хиба Мойкови не пропали так на Янівскій Горі? Пропали на нинїшний день...

З великої досади Савчиха вдарила Михася кулаком по плечах, але в тій же хвилї і помякшало єї серце; она добула з кухнї печеню і дала синови їсти. Їсть Михась вечеру, троха скривив ся, а мати ходить то сюди ту туди; ту кине ложку, ту миску посуне; от скричить на стару слугу, поміркує, що не було чого, і розсердить ся на наймолодшого сина, що поплямив сукенку. Така єї нетерплячка взяла, що страх.

Аж ту чує, на подвірє в'їздить віз, чути голос парібка. Єсть! приїхав Савка! Приїхав і застрашений прибігає в хату.

— Єсть Михась? — питає ся і помітивши сина з печенею в руцї, прискакує до него, так як би єго хотїв бити.

Але Савчиха ловить єго за руки, тручає з цїлої сили на лавку і бере Михася в оборону. Савка сїдає на лавцї...

До пізної ночи сварили ся обоє, а Михась тобі спав цїлком спокійно, як би нїчо не завинив. Правда, що хлопець був здорожений...

IV.

Страх! які ті люди обмовні! Нїби що в тім таке велике, що хлопчиско втїк з дороги? Втїк, бо дурний, а як би розум мав, то би не втїкав. Отже не такі люди маломіскі. Довідали ся від Савкового паробка, як і що, і до полудня уже пів міста знало о всїм. Ну, дізнали ся люди о пригодї, не велике лихо! Та бо мало того, що знали, а ще й сьміяли ся поза очи не з хлопця, а з Савчихи. І не що вже чужі, а й сестра Савчихи, Дутчиха, велику радість чула у своїм серцю, як довідала ся, що Михась утїк до дому.

— Правда, що ти не втечеш? — питала ся свого Андруся.

— Нї, не втечу — так Андрусь. — Я сам хочу до школи іти.

Не стерпіла Дутчиха мовчати і розповіла сусїдї за Михася і за Андруся, який то Михась не цїкавий до школи, а єї син цїкавий.

Савчиха свому і двиґарки справляє і ковнїрцї, як би якому паничеви, а вона, Дутчиха, того всього свому не дає, бо не може, а проте в Бозї надію має, що хлопець буде учити ся. А сусїда не така, взяла тай розповіла то дальше.

Воно то певна річ, котре би материньске серце не радувало ся доброю дитиною, а проте хоч би й як, і Савчихи син не такий уже недотепний, аби до шкіл не міг ходити. Утїк раз, а тепер уже не втече, бо Савчиха сама повезе єго до Львова. Видко, годї спустити ся на чоловіка, треба самій відвозити. Дутчиха їде досьвіта зі своїм сином до Львова, з нею їде Стороньский, то она також поїде. Не возом на Янів до Львова, а до Судової Вишнї на „колею“. Так лїпше. Дорожше троха — то правда, та най уже! що робити?... Коли стало на юшку, то стане й на петрушку.

Як то буває між людьми: один сьвіта звидить, аж єму навкучить ся, а другий сидить тай сидить у своїм гнїздї, аж здає ся єму, що поза єго містом чи селом уже людий нема, а

K.K. ZEITUNGS-STEMPEL

засноване висшоъо краєвого суду в Чернівцях. — Пос. др. Стоцкий заявляє ся так само за принятєм поставлених резолюций і хоч нема надії, щоби правительство сповнило всї жаданя краю, то край все буде за ними обставати, доки не сповнять ся. Але от що дивоглядне: На стор. 16 справозданя комісиї стоїть, що мовою в суді є нїмецка, волоска і руска, що сторони мають право жадати, щоби росправи велись в однїй з сих мов. Правда, оно так, але лише на папери, бо в дїйсности оно инакше. Бесїдник має в руках кілька подань: 1) скаргу Ілаша Галицкого з Оршівців під ч. 4990 з р. 1895, котру подано в рускій мові до повітового суду в Кіцмани; а рішенє стоїть написане по нїмецки (!); в нїм каже ся, що рускої мови в буковиньских судах не уживає ся (!), отже скарга не може бути увзгляднена. 2) Знане бесїдникови, що той самий суд (судия Доницевич) звернув гр. пр. парохови Жалковскому з Суховерхова руску метрику з тої самої причини. Таке поступованє значить просто відмовляти судової помочи сторонам тому, бо скарги написані по руски! Знов иньший случай: Зиґмунт Пік скаржив Івана Кляйчана з Букшої до повітового суду в Кімполюнзї через адвоката. Залагодженє таке (по нїмецки): Позиваючому звертає ся скарга безуспішно, бо судови знане, що Івана Кляйчана в Букшої нема! Підписаний Стефанеллї (волоский посол — *Ред.*) В сїм разї відмовлено отже судової помочи тому, що сторона відважила ся своє імя написати по руски; (а не по волоски Йон) знач. в Кімполюнзї вистарчає написати своє імя по руски, щоби не прийшло навіть до процесу. Такі випадки не відповідають законам, отже бесїдник подає їх до відомости сойму і правительства для зверненя більшої бачности на сю справу. — Референт комісиї пос. Цірґоффер відповів, що єму сї випадки особисто не знані і їх не піднесено в комісиї, отже не може на сї закиди іменем комісиї відповісти, але о скілько они оправдані, управа суду певно їм запобіжить. — По сїм принято всї резолюциї,

Справи зелїзничі.

Слїдувало справозданє адмінїстрацийної комісиї з дїяльности видїлу краєвого з 1895 р. в справах зелїзниць; комісия поставила резолюциї, в котрих взиває ся правительство, щоби 1) оно постарало ся о часткову зміну шляху льокальної зелїзницї Радівцї-Фрасин, аби шлях тягнув ся по лївім березї Сучави; 2) щоби осїдок акцийного товариства для нових льокальних зелїзниць був у Чернівцях; 3) щоби постарало ся о відповідне прилученє черновецкого поспішного потягу до т. зв. блискавичного потягу зі Львова до Відня, або що найменьше о другий поспішний потяг з Чернівців; 4) щоби при орґанїзацнї зелїзниць, котра наступить з днем 1-го серпня 1896 р., в Чернівцях основано осібну дирекцию руху для буковиньских державних і льокальних зелїзниць.

З черги слїдували справозданя адмінїстрацийної комісиї з внесеня пос. Тіттінґера в справі австро-угорскої угоди; комісия внесла резолюциї з зазивом до правительства, щоби при поновнім заключеню угоди берегло як найсовістнїйше інтереси Долитавщини. Резолюциї принято. — Та сама комісия здавала справу з внесеня унїверситетского ректора Поповича о заснованє медичного факультету при черновецкім унїверситетї і поставила резолюцию з зазивом до правительства, щоби оно поробило відповідні кроки, аби заложенє угольного каменя наступило в торжество 50-лїтного панованя нашого цїсаря. Резолюцию принято.

Шкільництво на Буковинї.

Адмінїстрацийна комісия здавала справу з дїяльности видїлу краєвого на поли шкільництва в 1894/95 р. (Ми се справозданє подамо докладно иньшим разом. — *Ред.*) Тепер записуємо лише коротенькі дати для зрозуміня наради: В 1894/95 р. не було на Буковинї жадных видїлових шкіл; їх місце заступали по части висша школа женьска в Чернівцях, приготовляючі курси для дївчат при семинариї учительскій і при 6- кл. школї для дївчат в Сучаві. Народних шкіл було на Буковинї з кінцем шкільного року 1894/95 разом 327 з 601 клясами (против 319 з 540 клясами з минувшого року); з тих були одноклясових 194 (203 м. р.), 2-клясових 66 (64 м. р.), 3-клясових 21 (14 м. р.), 4-клясових 37 (30 м. р.), 5-клясових 2 (1 м. р.) а 6-клясових 7 (7 м. р.) З сеї статистики виходить, що в 1894/95 р. прибуло 8 шкіл: черновецкий повіт 1, ґурагуморский 1, кімполюнґский 1, кіцманьский 1, радовецкий 1, серетский 2, сторожинецкий 1, сучавский 1, вижницкий 1 школа. Більше клясових шкіл було разом 133, з тих припадають на: місто Чернівцї 13 (13 м. р.), черновецкий повіт 15 (14 м. р:, ґурагуморский 9 (6 м. р.), кімполюнґский 12 (10 м. р.), кіцманьский 20 (16 м. р.), радовецкий 19 (19 м. р.), серетский 7 (7 м. р.), сторожинецкий 10 (5 м. р.), сучавский 15 (15 м. р.), вижницкий 13 (11 м. р.). Що до викладової мови то вчено виключно або переважно по нїмецки в 44 школах, по волоски в 104, по руски в 122, по нїмецки і волоски, взглядно руски або польски в 37, по волоски і руски в 15, по волоски і мадярски в 1, по польски в 1, по мадярски в 3 школах. Задля браку місця в школах не ходила до школи одна третина обовязаних до науки дїтий. Збудовано взглядно відновлено 28 шкіл (з тих лише 2 рускі!). Обовязаних до науки дїтий було 92.275, з них ходили до школи 57.818, значить 67% (60% м. р.). Учителїв і учительок було при публичних школах разом 622, а при 19 приватних школах було їх разом 40. Повторительну науку заведено в 100 школах з 163 курсами. Інспекциї відбув краєвий інспектор др. Тумлїрж в 52 народних школах, інсп. Омелян Попович в 40 руских, а шкільний радник Ісопескул в 59 волоских школах.

Адмінїстрацийна комісия поставила вкінци слїдуючі внесеня і резолюциї:

1.) Взиває ся правительство, щоби збільшило значно державний даток на стипендиї для питомців учительскої семинариї мужескої і женьскої.

2.) Взиває ся видїл краєвий, щоби розпочаті в справі управильненя платнї учительскої переговори докінчив з можливою скоростю і про їх вислїдок ставив конкретні внесеня.

3.) Взиває ся правительство, щоби при ручних роботах на женьскій учительскій семинариї увзгляднювано головно буковиньскі вироби; щоби в сїм напрямі змінено плян науки ручних робіт.

4.) Взиває ся правительство, щоби при черновецкій учительскій семинариї засновано для поодиноких предметів волоскі і рускі паралельні курси.

5.) Взиває ся правительство постарати ся у відповідній дорозї, щоби столиця краю Чернівцї відповіла справедливим жаданям тамошних Русинів через безпроволочне заснованє потрібних народних шкіл евентуально що найменьше через заснованє одної чотирокласової народної школи з рускою викладовою мовою.

Продовженє справозданя з сойму подамо завтра.

коли й є, то якісь несвойскі. Савка в сьвітї бувалий; був і в Кракові і в Перемишли і у Львові і в Тернополи, в Станїславові, аж по Галич засягнув раз. Звичайно що купець; їздити мусить. А й в Дрогобичи був також. А Савчиха як була на Кальвариї коло Добромиля і в Янові на торзї, то більше сьвіта і не бачила. Дутчиха так само. Була на Кальвариї на відпустї і в Краківци раз із скринями. Якже таким жінкам необізнаним і вибирати ся до Львова? А они таки вибрали ся з синами! Савчиха не вірила свому чоловікови, а Дутка знов мав якусь пильну роботу тай мусїв жінку вислати. Добре ще, що їхав з ними тїтчин син, Микола; то він між бабами лад робив.

Приїхали до Судової Вишнї, ще сонце не сходило. Чекали з годину, аж їм навкучило ся. Савчиха виняла ковбаси, частує Стороньского. а Дутчиха — що розумна жінка — радить Стороньскому не їсти рано холодну ковбасу, бо пошкодить, а от она має добру горівку і тїсточка, то можна перекусити. І послухав Микола Дутчиху, що Савчисї дуже не сподобало ся.

Правду сказати, Дутчиха і спечи по паньски вміла. Навчила ся від Чешки, тої — знаєте, — що по всїх весїлях варить і пече. Придивила ся і навчила ся. У неї чи з маком чи з конфітурами спечи періжки чи що там — то нїчо, усе вміє, так як би яка панї, а не донька різника Чупского. Така кже цїкава була до всього. Бог так їй дав, таку натуру цїкаву.

Їдять вони, частують ся, аж тут дзень-дзелень! — приїхав поїзд. Треба збирати ся. І не допильнуй же в ту хвилю всього, аби чого не забути, нї! забула Савчиха у поспіху ковбасу у папері завинену на лавцї, — забула, сїла у віз, зложила коло себе, що мала, посадила й Михася і чекає. Оглядає ся сюди й туди, — дуже їй чудний видав ся той віз, у котрім мала їхати. Хата не хата, самі лавки і полицї; вікна — що правда — є, але більше нїчо. А она ще як жиє, таким возом не їздила. хоть і бачила, — то для того їй так чудно, Нїби то — правду сказавши — Дутчисї також чудно, бо також на зелїзници не їздила нїколи, але що розумна жінка була і знала, що випадає а що нї, то не оглядала ся на всї боки, тілько поклала, що мала, на полицю, посадовила Андруся коло себе, поспитала ся, як випадає, Стороньского, чи єму вигідно сидїти, і чекала. А Савчиха своїх тлумаків на полицю не клала, тілько на колїнах тримала і коло себе на лавцї, аби не пропали; так нїкому не вірила.

Свиставка на паровозї засвистїла так грімко, що що хлопцї, а й сама Савчиха налякала ся. Перехрестила ся і почала шепотїти якусь молитву. А Дутчисї від того сьмішно зробило ся, що сестра така боязлива, і она о тім шепнула Стороньскому. Стороньский також усьміхнув ся. Дуже єму вподобала ся — ота сестра Христина Дутчиха. Вже що хочте кажіть, она таки й на вид була собі ще гарна. Пятеро дїтий мала, а шесте вмерло — то правда, але жінка була ще молода — яких трийцять лїт мала, більше нї — і цвила собі як рожа. А очи то такі мала веселі, що як та дитина. Подивить ся нїби сьміє ся до тебе і — прости Боже гріха! — звести з ума хоче, або що, дарма, що у неї свій чоловік є А она така вже з натури була до всїх привітна!

То „професор“ собі коло неї сидить і балакає. Балакає про се, як там жиє ся в бурсї — бо Андруся приймили в бурсу за малу доплату, —каже, що може навіть сам обох хлопцїв буде учити, бо єго приймили до рускої ґімназиї на учителя і він готов ще мати Андруся і Михася під своєю рукою. Аби тілько вчили ся... Балакають собі любенько, жартують як би які молодята, — Савчиха кривить ся, аж нараз під Городком Савчиха сюди-туди до ковбаси, а ковбаси нема!

Ну, нема то нема, забула то забула, коли-ж бо Савчисї великий жаль і страта; ковбаси було з пять фунтів, а то гроші не малі, якого півтора риньского! Де лишила? А де-ж би, як не в Судовій Вишнї на лавцї під вікном! І як она могла єї забути? Був би мав хлопець хоч на тиждень що їсти, а тепер пропало. Так Савчисї жаль за ковбасою, що трохи на плач їй не збирає ся. Сама єї робила для сина, а тепер хто єї заїдає? То злий знак.. А ту ще приходить їй на думку, що сестра і Стороньский певно бачили, як она лишила ковбасу на лавцї, і навмисне їй не сказали, аби мала страту. Ще потім на від'їзднім сьміяли ся. То певно з неї!... Туй-туй і вже була би то виповіла, але Львів був недалеко і она зрозуміла, що тепер не пора обиджати Стороньского; він же потрібний і для неї і для Ми-

ПРОМОВА

п. Ол. Барвіньского, виголошена в соймі дня 5-го лютого 1896 в ґенеральній дебаті над буджетом.

Високий Сойме!

Буджетова розправа дає нагоду соймовим послам, висловити погляди на краєву господарку, указати економічні і культурні недостачі і потреби людности, звернути на се бачність виділу кр. і правительства, а при тім обговорити і зазначити політичне становище народу чи сторонництва.

Я зголосив ся до слова, щоби покористувати ся сею нагодою і висловити іменем моїх близших товаришів політичних погляди, потреби і домаганя руского народу в тих справах, навязуючи річ мою до справозданя буджетового.

Знаменем сего річного буджету краєвого єсть рівновага приходів з розходами, хоч приходи на сей рік показують ся троха меньшими, а розходи троха більшими в порівнаню з роком минувшим. Єсть се дуже важний добуток, що в краєвій господарці не тілько осягнено рівновагу, але й сконвертовано давні довги фонду краєвого, котрі рік-річно сплачують ся, так що тепер остає ще до сплати 3,640.000 зр., що мусить бути сплачене до кінця 1897 року.

Змаганє се до удержаня рівноваги буджетової тим потрібнійше і похвальнійше, коли розважимо, що за два роки скарбови краєвому відпадуть доходи з державної субвенциї індемнізацийної і треба буде обмежити ся лише на приходи звичайні. Задля того з признанєм треба зазначити, що як останними літами, так і сего року і виділ кр. і комісия буджетова поставили собі принцип ощадности.

Удержанє рівноваги буджетової тим труднійше, позаяк вимоги і потреби краю ростуть з кождим роком, так що на р. 1886 збільшились вони о круглик 174.000 р., коли тим часом доходи на сей рік сподівані о 78.000 р. меньші. Однак і при сїм некористнім добутку не захиталась рівновага буджетова, хоч призначено на видатки інвестицийні доволї значні суми. Так збільшено на р. 1896 кошта лїченя о 60.000 зр. видатки на школи о 95.000 зр. на удержанє історичних памятників о 10.000 зр. на дороги о 39.000 зр. на рільництво і гірництво о 39.000 зр. на промисл о 22.000 зр.

Мимо трудного фінансового положеня нашого краю робить ся отже вклад доволї значний, бо більше як о ¼ міліона в порівнаню з роком попереднім, виходячи з того погляду, що вкладом на такі цїли як шпиталї, школи, промисл, рільництво, дороги і т. п. зростає материяльно і морально народнив капітал, край двигає ся і посуває ся вперед на полї культурного розвитку.

Коли-ж розважимо, що з роком 1897 перестане до скарбу краєвого впливати субвенция індемнїзацийна, отже доходи зменьшать ся, а тимчасом потреби краю ростуть, то мимовільно і зовсїм справедливо можна побоювати ся о рівновагу буджетову в дальших роках. Вправдї давні довги будуть вже сплачені, однак не буде нїякого нового жерела доходів, на які можна би в надзвичайних випадках сподївати ся. Треба отже дбати, щоби не виходити поза границї видатків звичайних, щоби не впасти в нові довги, котрих не було би чим покривати, бо сила податкова краю вичерпана до крайности, а дальше накладанє додатків (в сїм роцї 61 кр. від одного ґульдена) було би задля лихого економічного стану наших хлїборобів неможливе і непорадне. Задля того виділ кр. мусить держати ся дуже строго засади ощадности і можна сподївати ся, що та засада під теперішним маршалком буде не тілько на дальше удержана але й в неодній галузи адмінїстрациї краєвої дальше строго переведена.

Вибрана В. соймом комісия в справі еміґрациї селяньства признала одною з головних причин надмірні тягарі, що пригнетають наше хлїборобство і справедливо домагає ся, щоби се перетяженє було усунене обниженєм головної суми податку ґрунтового, за чим пішло би і обниженє додатків до податків, пільгами в таксах і належитостях при зміні нерухомої власности і всяких правних інтересах власности земельної. Всїх хлїборобів без ріжницї, чи вони великі, чи середні, чи дрібні, діткнув тяжко загальний упадок хлїборобства або т. зв. кріза рільнича, що стала загальною недугою в цїлій Европі і не так скоро дасть ся усунути. Се всї загально почувають, се відчуває і В. сойм, зпосеред котрого з ріжних сторін вийшли всякі внесеня заради сему лиху поки-що обниженєм тягарів, хочби лише згадати про внесенє ґр. Пінїньского в справі пільг в належитостях правних, зміни поступованя спадкового і нотарияту, заостреня приписів карних против лихви; внесенє п. Абанкура про знесенє такс за дорученя судові і т. т. Перетяженє і загальна кріза хлїборобства єсть отже всїма признаним і відчуваним фактом, з котрим всюди, отже і в краєвім господарстві числити ся треба і при всяких починах не може сего факту спускати з уваги.

Задлятого не вільно нам в тих змаганях до облекшеня тягарів стояти на однім місци, а також В. сойм, як і виділ краєвий повинні звернути бачність на те, щоб і в краєвій господарцї перевести деякі реформи, які могли би і мусїли би нашому хлїборобству принести деякі пільги.

(Дальше буде.)

НОВИНКИ.

Чернівцї, дня 7. лютого 1896. р.

Важне для руских громад. З справозданя бук. краєвої ради шкільної довідуєм ся, що в 1895 р. вибудовано взглядно відновлено 28 шкіл народних. На сю цїль призначено з православного релїґійного фонду річно 13.000 зр., котрі роздають ся до послїдного крайцара. Буковиньскі громади користали з того фонду, а що в 1895 р. аж 28 шкіл збудовано чи відновлено, се дуже похвальна річ. А тепер ми спитаємо, кілько руских громад користало з сего фонду? Сьміх людям казати: всего на всего дві! Чи справдї рускі громади такі богаті, що лише дві потребували запомоги для будови шкільних будинків, а знов волоскі громади такі бідні, що аж 26 користувало з того фонду? То певно нї, але причина того лежить в чім иньшім. Рускі громади, в котрих головами місцевих рад шкільних суть волоскі сьвященики, мало о то журять ся, а що найгірше — повітові ради шкільні не інформують висшої власти шкільної про потреби руских громад! Инакше се діє ся у волоских повітах! І сего року призначено 13.000 зр. на запомоги для будови шкільних будинків. Отже робимо рускі громади уважними, щоби як найскорше (доки фонд не вичерпаний!) подавали ся до краєвої ради шкільної (а не куди инде) о запомоги для будови шкільних будинків!

Проміні Рентґена. Віденьскі професори медицини др. Мозетіґ-Моргоф і др. Екснер відфотоґрафували при помочи згаданого проміня недужого мужчину і дівчину і в обох случаях фотоґрафії віддали великі прислуги лїкарям. У мужчини розходило ся о виймленє кулї, у дівчини викрито перерастанє другого великого пальця. в обох тих случаях висказав ся професор Мозетіґ в той спосіб: У оперованого мужчини найденє кулї представляло великі трудности, раз з причини дуже малих єї розмірів, а друге длятого, що она не вгнала ся в одно місце, але переходила з плоскої поверхнї до хребта руки; фотоґрафія дала відразу вказівку, де куля загрязла. У дівчини улекшенє операциї полягало на тім, що на фотоґрафії побачено, що один з подвійних великих пальців не лучить ся з другим пальцем і треба було вирізати тоту кісточку, що дїлила пальцї. Обі операциї удали ся дуже добре. Супротив того признав проф. Мозетіґ велику вагу проміню Рентґена, особливо для войскових хірурґів, котрі надибують на великі трудности при вишукуваню куль у ранених вояків.

В Інститутї дївочім в Перемишли відбув ся на закінченє першого курсу шкільного вечерок музикально-деклямацийний в інститутскій авли і випав з кождого огляду знаменито. В авли виставлена була сцена і там при бенґальскім осьвіченю представлено три живі образи: дївочий вечер, просьвіту і відданя почести покровителеви і меценатови інститута еп. д-рови Пелешови перед єго портретом. По концертї дївчата забавились танцями а вкінци відбула ся сьвяточна вечеря. Другого дня торжественно роздано дївчатам по раз перший сьвідоцтва.

ТЕЛЕҐРАМИ „БУКОВИНИ“.

—o—

з дня 7. лютого 1896 р.

Віденъ. На вчерашнім балю промисловців були: цїсар, архикнязь Отто, Людвик Віктор,

---

хася. Сестра зубами сьвітить до Стороньского — стиду не має — а він тому рад; годі-ж тепер і їй починати яку суперечку. Пропали во три лікгї ковбаси, як у воду впали. На сам початок — і така страта!...

Приїхали у Львів на дворець. Стороньский радить їхати у місто електричним трамваєм; Дутчиха на то радо пристає — новина їй! — а Савчиха не хоче; раз боїть ся машини без коня і без пари, без нїчого, а друге: „шкода — каже — гроший: можна і пішки зайти“. Але Стороньский на то не пристає, платить за всїх білєти (Дутчиха єму потім звернула, а Савчиха нї) і садовить у возї. Дивують ся жінки і хлопцї, що за кумедия; віз їде, а тої „лєтрики“ нїгде не видко, нї з переду нї ззаду, хоч Стороньский поясняє, що то таки „лєтрика“ тягне, така сама сила, як блискавиці у хмарах. Та де то небувалим жінкам зрозуміти? Але щось таки віз тягне, фірман корбу крутить, а що воно є, Бог то знає, а они не розгадають; не така їх голова.

Приїхали у місто. Ну, хвалабо. Ідуть, ідуть, дивують ся; хлопців трохи віз не переїхав, а Савчиха трохи тлумака не згубила; тяжкий такий! Завів Стороньский Савчиху до кондукторки, а Дутчиху з сином до бурси. Лишили там свої тлумаки, а потім Стороньский пішов з хлопцями до ґімназиї, аби здавали іспит. Довго то потягло ся, трохи не цїлий день; мами чекали нетерпеливо, але якось Бог дав, хлопцї поздавали іспит. Один лиш Стороньский знав, як мусїв за Михасем просити знайомих професорів, що не хотїли єго приняти до школи, а як знов був вдоволений з Андруся. що професорам сподобав ся — але він того матерям не розповідав; казав, що оба екзамен здали добре і тепер мусять лишити ся у Львові. Дасть Бог — і далї буде добре.

Так то сподобало ся і Савчисї і Дутчисї, що они нїяк не могли від'їхати зі Львова, не запросивши Стороньского на пиво. Погостили єго, зайшли ще до кондукторки, поплакали над синами, тай від'їхали жидівским возом на Янів до дому, бо то хоч і мука їхати цїлу ніч сїм миль, але за то таньше і безпечнїйше!

Поїхали смутні мами до дому, Андрусь пішов у бурсу, а Михась сидить у кондукторки і плаче. Так уже плаче, аж заводить. „Пані“ єго, що єї тїткою кликали, потїшає і так і сяк — не помагає. Аж вкінци змучив ся хлопець і заснув.

А рано, ще не свитало, збудив ся, щось собі поміркував, убрав ся, вийшов на хвильку з хати — тїтка й не підозрівала нїчого — вийшов з каменицї і як бачив шлях зелїзницї електричної, так просто ним пішов на дворець. Такий був мудрий! добре за дня всьому придивив ся!... Прийшов на дворець і питає ся, чи відходить тепер „колея“ до Судової Вишнї. Сказали єму, що ось зараз відходить.

(Дальше буде).

архикняжна Марія Йосифа, ріжні достойники двірскі, міністри, намістник, ґенераліция, шляхта і примисловці. Цісаря витали імном і радістними окликами. Цісар розмавляв з богато людьми. Побувши годину, опустив баль серед радістних окликів.

Намістник Низшої Австриї заявив, що вибори до віденьскої ради громадскої відбудуть ся на кілька днів перед упливом означеного речинця, значить в послідних днях лютого.

Відень. З усіх сторін потверджають вість, що рада державна буде скликана вже 15-го лютого.

Петербург. Розійшла ся поголоска, що радник російского консульства в Берлині Чариков стане російским дипльоматичним аґентом в Софії.

Ґенерал ґвардиї царскої Голенищев Кутузов має зараз виїхати з письмом ц[illegible] князя Фердинанда в Софії, щоби бути з[illegible]ником царя при перехрещеню Бориса на православіє.

Софія. За радою лікарів княжна Марія Люіза, жінка Фердинанда, котра хорує від кількох місяців, виїхала нині до полудневої Франциї.

ЛІТЕРАТУРНЕ ТОВАРИСТВО

„РУСКА БЕСІДА“

в Чернівцях,

улиця Петровича число 2,

має на складі:

„Ілюстровану бібліотеку“

для молодіжи, міщан і селян, редаґовану Омеляном Поповичем

року 1886, 1887, 1888, 1889, 1890, 1891, 1892, 1893, 1894, по 1 зр. 20 кр. за рочник, а всї 9 разом за 9 злр.

— З пересилкою почтовою 9 зр. 30 кр. —

ВИДАНЯ ВАСИЛЯ ЛУКИЧА.

I. ЛІТЕРАТУРНІ ЗБІРНИКИ:

1. **Ватра.** — В Стрию, 1887 р. 215 стор. в 8⁰. Ціна 1 злр.
2. **Квітка.** — У Львові, 1890 р. 128 стор. в 8⁰. Ціна 30 кр.
3. **Рідний зільник.** — У Львові 1891 р. 136 стор. в 8⁰. Ціна 30 кр.
4. **Левада.** — У Львові, 1892 р. 103 стор. в 8⁰. Ціна 25 кр.
5. **Рідна стріха.** — У Львові, 1894 р. 120 стор. в 8⁰. Ціна 25 кр.

II. ЗБОРОВІ ТВОРИ:

6. **Твори Василя Чайченка.** — (Оповідання) — У Львові, 1892 р. 207 стор. в мал. 8⁰. Ціна 80 кр.
7. **Твори Василя Чайченка** Том II. (Соняшний промінь). — У Львові, 1892 р. 174 стор. мал. 8⁰. Ціна 60 кр.
8. **Твори Василя Чайченка.** Том III. (На розпуттї) — У Львові, 1892 р. 210 стор. мал. 8⁰. Ціна 80 кр.

III ПОВІСТИ, РОМАНИ, ХРОНІКИ І ОПОВІДАНЯ.

10. **Навіжена,** пов. Нечуя-Левіцкого. — У Львові, 1891 р. 84 стор. мал. 8⁰. Ціна 20 кр.
11. **Поміж ворогами,** пов. Нечуя-Левіцкого. — У Львові, 1893 р. 180 стор. мал. 8⁰. Ціна 40 кр.
12. **За громаду,** хрон. К. Т. Подоленка — У Львові, 1892 р. 94 стор. мал. 8⁰. Ціна 20 кр.
13. **Художник,** пов. Т. Шевченка переклад Ол. Кониського. — У Львові, 1894 р. 101 стор. мал. 8⁰.
14. **Між народ,** пов. М. Школиченка. — У Львові 1894 р. 92 стор. мал. 8⁰. Ціна 20 кр.
15. **Хо,** казка Михайла Коцюбинського — У Львові, 1894 р. 34 стор. 8⁰.
16. **Облога Буши,** пов. Мих. Старицкого. — У Львові, 1894 р. (кінчить ся друковати).
17. **Грішники,** роман-хроніка Олек. Кониського. — У Львові, 1895 р. 192 стор. мал. 8⁰. Ціна 50 кр.
18. **Пани й люди,** повість Володимира Левенка. — У Львові, 1893 р. 168 стор. мал. 8⁰. Ціна 80 кр.

IV. ДРАМИ.

19. **Лимерівна,** в 5 діях Панаса Мирного — У Львові, 1892 р. 67 стор. мал. 8⁰. Ціна 20 кр.
20. **Титарівна,** в 5 діях Марка Кропивницкого. — У Львові, 1892 р. 63 стор. мал. 8⁰. Ціна 20 кр.
21. **В темряві.** в 5 діях Мих. Старицкого — У Львові, 1893 р. 91 стор. мал. 8⁰. Ціна 20 кр.

V. ПІДРУЧНИКИ І ТВОРИ ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВІ.

22. **Руский правотар домовий.** Том. I. [Закон цивільний]. — У Львові, 1885 р. XVI і 432 стор. вел. 8⁰. Ціна 2 злр. 50 кр.
23. **Угорска Русь,** єї розвій і теперішний стан. — у Львові, 1887 р. 30 стор. вел. 8⁰. Ціна 15 кр.
24. **Юрий Коссован,** проба критичного розбору автобіоґ. єго повістий і житеписи нап. Олек. Колесса. — У Львові. 1893 р. 99 стор. мал. 8⁰. Ціна 30 кр.
9. **Твори Карпенка-Карого.** (Мартин Боруля. Сто тисяч. Безталанна. Що було, те мохом поросло. Чабан). — У Львові, 1895 р. (кінчать ся друкувати).

Всї повисші твори можна набути в Книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, ул. академічна ч. 8 і в Книгарні Ставропигійській.

Котвиця

Liniment. Capsici comp.

з аптики Ріхтера в Празї, загально признаний **знаменитий усмирюючий лік на втиранє:** по цїнї 40 кр., 70 кр. і 1 зр.; можна купити у всїх аптиках. Просимо жадати сей **загально улюблений домашний лік** просто під назвою

Ріхтера Liniment з котвицею

і принимати з осторожностию лише фляшки зі знаним значком охоронним „Котвиця“, бо лише ті правдиві.

Аптика Ріхтера

під золотим львом у Празї.

„ДНІСТЕР“

товариство взаїмних обезпечень у Львові,

улиця Валова ч. 11,

засноване на підставі концесиї ц. к. міністерства справ внутрішних з дня 9. грудня 1891 р. ч. 22751, розпочало свою діяльність дня 15. н. ст. вересня 1892 р.

„Дністер“, опертий на засаді взаїмности своїх членів, обезпечає всяке майно движиме і недвижиме против шкід огневих під найприступнїйшими услівями і почислює можливо найнизші премії.

Всякі шкоди ліквідують ся і виплачують ся сейчас по пожарі.

Зголошеня о уділене **аґенциї** в місцевостях, де нема аґентів „Дністра“, принимають ся.

БУКОВИНА

з новим 1896 роком почала виходити ЩОДНЯ кромі неділь і сьвят. Доси, як звістно, появляла ся наша часопись чотири рази в тиждень з недільним додатком; тепер БЕЗ ПІДВИСШЕНЯ ПЕРЕДПЛАТИ, будуть наші передплатники діставати „БУКОВИНУ“ ЩОДНЯ.

Передплата на „БУКОВИНУ“ в 1896 роцї виносить на цїлий рік 10 зр., на пів року 5 зр., на чверть року 2 зр., 50 кр., місячно 1 зр.

Кромі того без нїякої доплати одержать наші читателї в протягу 1896 року яко премію

ТВОРИ Ю. ФЕДЬКОВИЧА,

з котрих перший том станемо зараз друкувати, скоро тілько урядимо власну друкарню, що наступить в лютім 1896 року.

Видає тов. „Руска Рада“ в Чернівцях. Відповідає за редакцию Осип Маковей. З друкарні Г. Чоппа.